

BCN

pels Drets
Humans

Barcelona + Ciutadania

Mesura de govern

Comissió d'Acció Social i Ciutadania de 14 de juliol de 2009

OBSERVATORI DRETS HUMANS DE BARCELONA

GOVERNS LOCALS I DRETS HUMANS

Els Drets Humans són un patrimoni públic, universal i intemporal, un conjunt de valors cívics que asseguruen les bases del desenvolupament humà en dignitat, el marc de convivència d'unes societats cada cop més complexes.

Ja fa uns anys que les ciutats hem aparegut en l'escena internacional com un agent actiu en la defensa dels drets fonamentals, assumint proactivament un paper que de manera tradicional estava reservat als estats i als organismes internacionals, el paper de garants dels drets humans en el nostre territori, en la vida quotidiana dels nostres ciutadans i ciutadanes.

Els drets humans han deixat de ser només paraules grandiloqüents recollides en declaracions plenes de bones intencions per a esdevenir un element real, concret i identificable en la vida de les ciutats, dels seus habitants, en les relacions personals als barris, en les activitats diàries... i en la pròpia construcció de la ciutat.

Les ciutats europees del Segle XXI defensem els Drets Humans com el marc de convivència per a totes i tots, i apostem clarament per incorporar-los a les polítiques públiques i assumir-los com a criteri de gestió municipal.

Quan els governs locals reconeixen la seva responsabilitat en tant que garants dels drets fonamentals per a tots els habitants de les ciutats, aquestes esdevenen espais d'accessibilitat als drets, espais d'inclusió, de salvaguarda i de valors.

El repte dels governs locals és actuar en tant que defensors de l'avenç dels drets humans i promotors d'una societat caracteritzada per la igualtat d'oportunitats: serà en el món local on guanyem la batalla contra la intolerància i contra els prejudicis.

La Comissió Europea, entre d'altres institucions internacionals, reconeix així aquesta funció "atès que les autoritats locals i regionals estan en contacte amb els ciutadans, les seves necessitats i punts de vista, constitueixen els organismes amb un coneixement més directe i realista de fins a quin punt els drets establerts per la Unió Europea s'apliquen en realitat. Les autoritats locals i regionals conformen l'avantguarda per a la promoció dels drets fonamentals".

Seguint la mateixa lògica, el reglament de constitució de l'Agència Europea de Drets Fonamentals reconeix que "la creació d'institucions eficaces per a la protecció i el foment

dels drets humans és un valor comú de les societats internacionals i europea”, així com la necessitat de “recollir informació objectiva, fiable i comparable sobre l’evolució de la situació dels drets fonamentals i analitzar aquesta informació pel que fa referència als motius, les conseqüències i els efectes de la violació d’aquests drets...”

BARCELONA CIUTAT DE DRETS

El diàleg entre la ciutat i els Drets Humans té l’aspiració de centralitzar les polítiques públiques municipals en els valors de la convivència, la cohesió i la igualtat que inspiren l’actual acord del govern de Barcelona.

Barcelona, tal i com queda recollit a la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, a la pròpia Carta Municipal i al Programa d’Actuació Municipal 2008-2011, és una ciutat fortament compromesa amb els drets fonamentals i la pau.

A més, la trajectòria del moviment social de Barcelona ha contribuït que esdevingui una ciutat de referència: avançada en les seves aspiracions socials, d’innovació progressista, de resistència a les agressions totalitàries i de promoció de la democràcia, de reinvençió de la seva estructura urbana en un sentit socialment integrador, de solidaritat i de compromís amb la pau.

Les polítiques de Drets Humans ens permeten reforçar l’estatut de ciutadania, sense discriminacions, i fer de la ciutat un espai públic de convivència i solidaritat en condicions de dignitat exercint la necessària autoritat democràtica.

Quan parlem de Drets Humans a la ciutat no parlem d’abstraccions, sinó de proximitat, de vida quotidiana, de territori. Moltes de les decisions que prenem com a govern local: resolucions, ordenances, actuacions, etc. afecten l’espai individual dels Drets fonamentals, especialment pel que fa als econòmics, socials i culturals i a la qualitat dels serveis públics.

Els instruments de garantia dels drets (Síndica, Oficina per la No-Discriminació, Oficina d’Afers Religiosos, etc.) serveixen per impulsar la democràcia participativa, dialogant i cohesionadora i tenen un important component pedagògic d’educació en valors.

El govern de Barcelona té capacitat de generar nous discursos i actuacions centrats en els drets fonamentals que facin créixer en democràcia i solidaritat inclusiva l’espai polític, econòmic i cultural de la ciutat.

Els Drets Humans són un element intrínsec de la democràcia i del bon govern, és per això que l'Ajuntament de Barcelona, i especialment per mitjà de la Regidoria de Drets Civils, però no només, s'esforça per aconseguir la plena promoció i protecció dels drets civils, polítics, econòmics, socials, culturals i de nova generació per a tots els seus ciutadans i ciutadanes, eliminar els actes de racisme i xenofòbia i promoure una societat basada en la cultura de la pau i la participació corresponsable.

El govern de la ciutat té la responsabilitat d'expressar amb claredat aquests compromisos a la ciutadania, i visualitzar la centralitat d'aquests valors en l'acció de govern, ampliant, tal i com recull l'Article XXVII de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, els seus mecanismes de prevenció i garantia dels drets en la mesura de les seves possibilitats.

L'OBSERVATORI DE DRETS HUMANS DE BARCELONA

ORÍGEN

L'any 1998 es va celebrar a Barcelona una Conferència Europea de Ciutats pels Drets Humans que va ser promoguda i organitzada per l'Ajuntament com a contribució a la commemoració del 50è aniversari de la Declaració Universal de Drets Humans de Nacions les Unides.

El seu objectiu va ser deliberar sobre els drets humans a les ciutats europees tot posant de manifest que, malgrat els avenços dels darrers 50 anys, garantir-ne el respecte encara continuava essent un repte. El mateix Consell d'Europa ja havia manifestat que els mecanismes de garantia dels drets humans en l'àmbit internacional estaven estancats i va saludar, en aquest sentit, l'entrada en escena de les ciutats com a nous actors en aquest procés per la seva màxima proximitat a les persones.

La Conferència es va concloure amb l'aprovació del Compromís de Barcelona, que dos anys després es va materialitzar en el document que ja hem esmentat, la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, i que va ser signat 2000 a Saint-Denis (França) per un grup de ciutats que ara ja són més de cinc-centes.

En virtut d'aquesta Carta, els governs municipals esdevenen els lògics responsables de garantir el respecte dels drets humans en el seu àmbit territorial d'influència i en funció de les seves competències.

El Programa d'Acció Municipal 2007-2011 acorda, a l'apartat de Drets Civils, la creació d'un Observatori de Drets Humans de la ciutat de Barcelona.

Per donar acompliment a aquest compromís del PAM, l'Observatori de Drets Humans de Barcelona (ODHB) va començar a gestar-se l'any 2008 mitjançant una investigació sobre la vigilància dels drets humans a nivell internacional, europeu, espanyol, català i local amb una intenció no únicament descriptiva, sinó també amb vistes a oferir elements de reflexió i debat de cara a la constitució d'aquest Observatori i a delimitar la seva missió, composició i objectius.

Aquesta investigació constitueix l'informe 0 de l'Observatori de Drets Humans de Barcelona –accessible a la web de Drets Civils: www.bcn.cat/dretscivils -, en el sentit que, aquest, i a diferència del que faran els informes posteriors, no examina la situació dels drets humans a la nostra ciutat, sinó que ofereix un panorama de les declaracions, òrgans, institucions i entitats que vetllen per ells en els diferents nivells territorials esmentats en el paràgraf anterior.

La tasca d'investigació prèvia a la definició de l'ODHB va continuar amb l'examen de les fonts d'informació existents a nivell català/barceloní que poguessin aportar dades respecte a la situació dels drets humans a la ciutat de Barcelona.

Aquesta labor d'investigació es va realitzar amb la cooperació d'una sèrie d'institucions i entitats de la ciutat de les quals n'ha sorgit finalment una Plataforma d'Entitats Col·laboradores.

DEFINICIÓ I OBJECTIUS

L'Observatori de Drets Humans de Barcelona (ODHB) vol esdevenir una eina útil per dibuixar un mapa de la situació dels drets a la ciutat, visualitzant-la des de la perspectiva dels drets. Aquest mapa ha de tenir una base objectiva i s'ha d'actualitzar periòdicament.

L'ODHB és un espai neutre, descriptiu, que complementa els diversos instruments de garantia de drets dels que s'ha dotat l'Ajuntament de Barcelona, com pot ser la Síndica de Greuges, l'Oficina per la No-Discriminació o el protocol per la Dignitat i la No-Discriminació en el treball, per posar uns quants exemples.

L'administració municipal es compromet a donar resposta, en la mesura de les seves possibilitats, a les situacions denunciades i a les propostes i recomanacions incloses en els informes que realitzi l'Observatori, sobretot, és clar, en les qüestions que depenguin directament del municipi.

ARQUITECTURA DE L'OBSERVATORI DE DRETS HUMANS DE BARCELONA

Després d'una anàlisi exhaustiva de diferents organismes, entitats i espais de protecció dels drets humans tant a l'àmbit internacional com nacional i local, de les possibles fonts d'informació i de les característiques pròpies de la ciutat, s'ha proposat un determinat model d'Observatori de Drets Humans de Barcelona.

S'ha optat per treballar amb el marc general de referència que proporciona la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, els drets principals que se'n deriven i, sobretot, però no només, allò que té relació amb les competències municipals.

Per fer viable l'ODHB s'han examinat la disponibilitat de fonts d'informació i s'ha fet l'esforç per definir els indicadors per cada dret que poden proporcionar la informació més adient.

Per a definir el model, s'ha fet un treball de camp per a recollir les opinions i la predisposició a col·laborar de diferents entitats de la ciutat a través de la celebració d'entrevistes personalitzades.

CONTINGUTS DE L'OBSERVATORI DE DRETS HUMANS DE BARCELONA

L'Observatori de Drets Humans de Barcelona analitzarà fonamentalment l'estat actual dels drets a la ciutat de Barcelona en relació amb les competències i compromisos del govern municipal.

L'ODHB està allotjat a la pàgina web de Drets Civils (www.bcn.cat/dretscivils) i la seva anàlisi i seguiment de la situació de la ciutat en clau de drets humans prendrà la forma d'un informe global periòdic que tractarà, a banda d'un capítol final de recomanacions, els següents temes:

- Els drets recollits a la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la ciutat.
- Condicions de vida, desigualtats, i limitacions o vulneracions dels drets humans a Barcelona.
- Bones pràctiques.

L'Observatori de Drets Humans de Barcelona també podrà realitzar informes temàtics.

És, doncs, labor d'aquest Observatori estudiar els següents drets:

- El dret a la ciutat.
- El dret al medi ambient..
- El dret a la no discriminació.
- El dret a la llibertat cultural, lingüística i religiosa.
- El dret a la participació política.
- El dret a la vida privada i familiar.
- El dret a la informació.
- El dret a l'educació.
- El dret al treball.
- El dret a l'habitatge.
- El dret a la salut.
- El dret a la circulació i a la tranquil·litat a la ciutat.
- El dret a la cultura.
- El dret al lleure.
- El dret d'associació, reunió i manifestació.

A aquests drets, s'hi va afegir, en el decurs dels treballs previs a la constitució d'aquest Observatori, el dret a no patir violència, tot i que en aquest cas no hi hagi un compromís municipal explícit.

L'ODHB haurà de comprovar els drets objecte d'examen d'acord amb els compromisos i competències municipals i en complementarietat a la resta d'instruments de garantia de la ciutat.

En base a aquests drets i als compromisos municipals que se'n deriven, l'Observatori de Drets Humans de la Ciutat de Barcelona realitzarà informes periòdics, el primer dels quals està previst per al mes de juliol del 2010.

Aquest informe comprendrà dues grans parts:

1. Una anàlisi de les condicions de vida i de les desigualtats, limitacions i/o vulneracions dels drets humans a Barcelona.
2. Un recull de bones pràctiques.

En aquests sentit, els seus principals objectius són:

- a) Conèixer la situació a la ciutat pel que fa a tots i a cadascun d'aquests drets.
- b) Analitzar què s'ha compromès a fer i què ha fet el govern municipal al respecte.
- c) Formular recomanacions per continuar avançant en la configuració de Barcelona com una ciutat de drets.
- d) Detectar buits i llacunes informatives i proposar fórmules per superar-los.
- e) Donar una major visibilitat a la labor tant de les institucions com de les associacions i organitzacions ciutadanes.

L'ODHB generarà, doncs, diversos productes d'utilitat, com ara:

- Informació bàsica i genèrica sobre els drets humans i la seva accessibilitat.
- Informació sobre la trasllació d'aquests drets a l'àmbit urbà i a Barcelona en particular.
- Informacions sobre serveis i recursos en matèria de drets humans, amb un èmfasi especial en l'àmbit urbà i en Barcelona en particular.
- Informes anuals propis, genèrics o temàtics, sobre els drets humans a Barcelona
- Bones pràctiques.
- Enllaços a altres institucions, fonts i estudis.

COM TREBALLA L' OBSERVATORI DE DRETS HUMANS DE BARCELONA?

L'Observatori és un instrument de l'Ajuntament de Barcelona gestionat per un equip professional pluridisciplinar que recull la informació i dades sobre els indicadors que hem prèviament definit per tal d'elaborar un informe anual sobre la situació de Barcelona des de la perspectiva dels drets humans que es recullen a la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat.

L'espai web es concep com una plataforma de relació amb la ciutadania, amb capacitat per explicar el projecte, donar veu a les entitats col·laboradores, permetre la discussió en tots els àmbits, donar difusió als informes, etc.

Hem definit la següent estructura:

- **Direcció:** la Regidoria de Drets Civils marcarà les línies d'activitat de l'ODHB, els objectius a assolir i farà difusió dels informes.
- **Òrgan Tècnic:** espai independent amb funcions de gestió de l'ODHB: secretaria; coordinació, recerca de dades, sistematització de la informació, redacció dels informes
- **Plataforma d'Entitats Col·laboradores** participa, individualment o col·lectivament, en les consultes i el subministrament de les informacions necessàries per aconseguir prendre el pols dels Drets Humans a la ciutat. La vàlua de les entitats es comprèn perquè tenen mecanismes específics per a la detecció de discriminacions i vulneracions de drets, així com també els mitjans per fer constar el sentiment i el treball ciutadà envers aquest àmbit i aconseguir així un mapa participatiu general de la situació del conjunt de drets a la ciutat.

L'Observatori depèn directament de la Regidoria de Drets Civils i té vinculació amb l'Observatori Social de la ciutat del que s'alimentarà en una gran part.

PLATAFORMA D'ENTITATS COL-LABORADORES

La Plataforma d'Entitats Col·laboradores es constitueix a partir de les entitats i institucions de la ciutat a les que ens hem adreçat al llarg del procés de definició de l'ODHB.

Les entitats entrevistades van estar seleccionades amb el criteri de tenir un espai de recollida de dades: oficina de denúncies o similar, capacitat de treballar amb metodologia i rigor, una certa tradició de treball amb l'OND o la Direcció de Drets Civils i representar diversos àmbits temàtics.

Ens sembla interessant compartir els punts comuns que van sorgir al llarg de les entrevistes:

- la visió positiva amb què contemplaren aquesta iniciativa i la voluntat de col·laborar-hi;
- l'acceptació de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat com a marc general de referència;
- la validació dels objectius proposats per a l'ODHB
- la necessitat que aquest òrgan sigui realment independent i com a tal, tingui credibilitat;
- la necessitat que tingui un valor afegit que el converteixi en un instrument diferent d'altres de ja existents o de les tasques i informes que fan altres entitats, en especial la Síndica de Greuges; i
- la necessitat que sigui útil.

El passat 11 de juny, en una sessió de treball sobre l'Observatori de Drets Humans de Barcelona, presidida pel Regidor de Drets Civils, es va fer una presentació i validació del projecte i la Plataforma d'Entitats Col·laboradores va quedar constituïda, en la seva primera fase, per (per ordre alfabètic):

- Acció dels Cristians per l'abolició de la tortura
- Àmbit Prevenció
- Associació Catalana per la Infància Maltractada
- Associació de Juristes en Defensa de la llengua pròpia
- Casal dels Infants per l'acció social als barris
- Casal Lambda
- Càritas Diocesana
- Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat
- Comissió de Defensa de Drets del Col·legi d'Advocats
- Consell de la Joventut Barcelona
- Coordinadora Gai-Lesbiana
- Federació SOS Racisme Catalunya
- Federación de entidades colaboradoras con el minusválido (ECOM)
- Fundació Secretariado General Gitano
- Institut de Drets Humans de Catalunya
- Observatori DESC
- Red 2002/ Sida
- Secretaria Drets Ciutadania CCOO
- Unió General de Treballadors de Catalunya
- Unió Romaní

Des de la perspectiva de la Regidoria de Drets Civils la participació del teixit associatiu de la ciutat és bàsica, i va molt més enllà de l'assessorament o de la facilitació d'informació a l'òrgan tècnic de l'ODHB per tal d'incorporar-la en els informes, és un exemple del treball conjunt, de la dimensió de ciutat, i una garantia de la qualitat del propi Observatori.

BONES PRÀCTIQUES

Hem dit fins ara, que l'ODHB farà un retrat de l'estat dels drets humans a la ciutat i enfocarà aquelles vulneracions de drets o situacions que puguin fer perillar la convivència per tal de prendre decisions i mesures que les solucionin, però, més enllà, i de forma molt important, també volem que serveixi per recollir i difondre iniciatives dutes a terme per governs locals i/o entitats ciutadanes en l'àmbit de la promoció i garantia dels drets fonamentals des de la perspectiva municipal, tant de Barcelona com d'arreu d'Europa.

Per a la consideració com a bones pràctiques d'iniciatives en l'àmbit dels drets humans, l'Observatori de Drets Humans de Barcelona es regirà pels criteris a l'ús en aquest sentit en l'àmbit europeu:

1. Resultats i impactes.
2. Bon ús dels recursos.
3. Implicació de la població destinatària en la iniciativa.
4. Aspectes innovadors.
5. Existència d'un mecanisme de seguiment i/o avaluació.
6. Sostenibilitat de la iniciativa.
7. Possibilitats de transferibilitat a altres territoris o contextos.

L'espai web de l'Observatori inclou una fitxa que les entitats i institucions que vulguin donar a conèixer les seves iniciatives hauran d'omplir i enviar. A partir d'aquest material, l'Observatori farà una tria periòdica de les que consideri més adients per a figurar en aquest espai i es posarà en contacte amb les entitats en qüestió per conèixer-ne més detalls i aclarir possibles dubtes.

Atès que l'àmbit territorial d'aquestes bones pràctiques no es limita a la ciutat de Barcelona, l'Observatori també farà una funció d'investigació per detectar-ne fora de les nostres fronteres.

D'aquesta manera, s'anirà configurant un banc de bones pràctiques, que respon a un dels objectius de creació d'aquest Observatori, és a dir: prendre el pols de manera regular a

l'estat dels drets humans a la ciutat de Barcelona i donar una major visibilitat a aquesta qüestió i a les entitats que hi treballen.

Però no solament això, és clar: l'Observatori s'ha concebut com un espai de coneixement, d'intercanvi i de concertació, de manera que la inclusió de bones pràctiques en el seu si ens ajuda a tots i serveix, en últim terme, per avançar en la defensa i protecció dels drets humans a la nostra ciutat.

RESULTATS A ASSOLIR

En forma de resum de les anteriors consideracions, l'Observatori de Drets Humans de Barcelona pretén:

➤ **Políticament:**

Col·laborar en la configuració de Barcelona com a ciutat de drets; prenent el pols de manera regular a l'estat dels drets humans a la ciutat i donant una major visibilitat a aquesta qüestió i a les entitats que hi treballen;

Contribuir a la transversalització de les polítiques de drets humans;

Constituir-se com un espai de concertació i d'intercanvi entre les entitats de la ciutat que treballen en l'àmbit dels drets humans, donar suport a les seves tasques;

➤ **Tècnicament:**

Reunir i integrar en el seu si la informació procedent dels diferents organismes, entitats i instruments de la ciutat en aquest àmbit; i

Avançar en l'examen, la denúncia i la quantificació del fenomen de la discriminació i de la possible vulneració dels drets humans a la ciutat de Barcelona;

Realitzar informes periòdics, generals i/o específics per àrees o col·lectius, sobre la temàtica dels drets humans i la seva evolució. Aquests informes han de tenir, ja de partida, el mèrit diferencial de reunir tota la informació actualment dispersa i d'intentar homogeneïtzar-la per intentar fer-ne una anàlisi inequívoca; així mateix, han d'incloure propostes i recomanacions per a la resolució de les situacions anòmales que s'hagin pogut detectar.

Recollir iniciatives ciutadanes i institucionals significatives (bones pràctiques);

Proposar fórmules per cobrir els buits o mancances informatives detectades, per tal d'assolir un major coneixement de les situacions de discriminació, així com revelar l'existència de noves dades i valorar-ne la rellevància a nivell estadístic, legislatiu, etc.

MESURA DE GOVERN DE L'OBSERVATORI DE DRETS HUMANS DE BARCELONA

La constitució de l'Observatori de Drets Humans de Barcelona és una mostra més del compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb els Drets Humans, i s'emmarca en les moltes actuacions de la ciutat, impulsades des de totes les àrees de govern, i específicament des de la Regidoria de Drets Civils, adreçades a avançar en la construcció d'una ciutat més digna, igualitària, responsable, justa i solidària.

Amb la present mesura, el govern municipal es compromet a constituir l'Observatori de Drets Humans de Barcelona, que s'inaugura amb un primer informe d'investigació metodològica pel seu disseny, un espai web i una Plataforma d'Entitats Col·laboradores i que presentarà el seu primer informe de l'estat dels drets humans a la ciutat de Barcelona, basant-se en els drets que recull de Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, el proper mes de juliol de 2010.